

שיעורי תורה רשק

היכלי תורה

ערש"ק ראה כד אב תשס"ט ♦ דף היומי בבלי: בבא מציעא קיא ירושלמי: שבועות כט

נושאי הדף בעלון

- לא תלין בפועל גוי.....בבא מציעא קיא
- כהנים בקברי צדיקים.....בבא מציעא קיא
- עבודה מסוכנת לפרנסתו.....בבא מציעא קיב
- עשיית ניתוחים.....בבא מציעא קיב
- לא תלין בתשלום לאברכי כולל.....בבא מציעא קיג
- החייאת מות בשבת.....בבא מציעא קיג
- מי שנזדמן לו עניין של צדקה מחויב בו יותר מאחרים.....בבא מציעא קיד
- מקח טעות במכירת בית בא"י לגוי.....בבא מציעא קטו
- משכון אלמנה.....בבא מציעא קטו
- לא ימשכן דבר שעושים בו אוכל נפש.....בבא מציעא קטז
- בשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו בבל תאכל נא.....בבא מציעא קטז
- 'יוסף' ו'יסי', שם אחד או שני שמות.....בבא מציעא קיז
- על הניזק להרחיק עצמו.....בבא מציעא קיז
- כפתור ופרח.....עמוד 5

לא יאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה

או מכר לנכרי כי עם קדוש אתה וגו'

מה שתלתה התורה את הנתינה לגר ומכירה לנכרי בקדושתם של ישראל, צריך ביאור, והלא כיון שנאסרה אכילת הנבלה על ישראל בעל כרחם יפרשו ממנה, ואיזו קדושה יש במה שהם נותנים אותה לגר או מוכרים אותה לנכרי.

והנה שנינו בברייתא (עבודה זרה), שדעת רבי מאיר שאחד גר ואחד נכרי בין במכירה בין בנתינה, ודורש הוא את הפסוק 'לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכר' מכאן שרשאי הישראל בין לתת לגר בין למוכרה לו, וגם דורש הוא את הפסוק לאחריו 'תתננה ואכלה או מכר לנכרי' ומכאן שגם לנכרי בין בנתינה בין במכירה. את מה שחילקה התורה ואמרה 'או מכר לנכרי', שמשמעות מלת או לחלק שאין המכירה והנתינה באים כאחת, מפרש רבי מאיר, שבאה התורה להקדים נתינה לגר לפני מכירה לנכרי, שאם יש לפניו גר ליתנה לו, ונכרי למכרה לו, יש לו להקדים את הנתינה לגר לפני המכירה לנכרי.

והקשו התוספות (ד"ה ורבי מאיר) ואם תאמר, וכי אם יש לו חפץ למכור, יתנו לגר קודם שימכרנו לנכרי, והלא אפילו לישראל אינו מצווה על כך. ויש לומר, דדוקא נבילה שוה אלא דבר מועט לישראל, שלא היו נכרים מצויים ביניהם, ולגר היא שוה הרבה כשאר בשר.

והקשה ה'נודע ביהודה' על דברי התוספות, והלא גם לישראל יכולה הנבילה להיות ראויה לאכילה, וממילא ישתה ערכה לשאר בשר. שהרי הא דאין מבטלין איסור לכתחילה אינו אלא מדרבנן, ומן התורה יכול הישראל לערב את בשר הנבילה ברוב בשר כשרה, ויותר גם בשר הנבילה באכילה על ידי ביטול ברוב. אם כן, חוזרת קושית התוספות למקומה, היכן מצינו שישראל שיש לו חפץ למכור שיהיה חייב ליתנו לגר. ויתרין ה'נודע ביהודה', דאף על גב דמן התורה מותר לבטל איסור לכתחילה, מכל מקום ישראל קדושים הם ואינם עושים כן, ולכן אין הנבילה שוה אלא מעט.

זה שאמר הכתוב 'לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה' שמצוה לתת לגר במתנה, שמא יקשה בענין והלא יכול הישראל לאוכלה על ידי ביטול ברוב, ומהיכא יתני שיהיה חייב לתת מחפציו במתנה לגר, תשובתך 'כי עם קדוש אתה', ומשום כך נוהגים ישראל סלסול בעצמם ואינם אוכלים את הנבילה על ידי בטול ברוב, ואינה שוה אלא מעט, ומצוה עליהם לתתה לגר, שאצלו שוה היא לשאר בשר.

ע"פ ילקוט הגרשוני

צבא מליעא קיא

לא תלין בפועל גוי

הרמב"ם בספר המצוות (עשה ר) כתב, שגם בעכו"ם יש מצוות עשה של 'ביומו תתן שכרו', ובשדי חמד (פאת השדה כללים מערכת ב ס"י כו) כתב לתמוה שבסוגיין מבואר שרק בגר תושב יש מצוה זו, ומנ"ל לרמב"ם חידוש זה שגם בעכו"ם הדין כן.

כיוצ"ב כתב גם החינוך (מצוה רל) שבאינו יהודי ג"כ יש מצוות ביומו תתן שכרו, ועיין במנ"ח מה שכתב בזה.

בענין זה כתב האדר"ת (סדר אליהו עמוד קה), בראשית ירח אלול בשנת תר"ס, בטרם עזבי את העיר 'ריגא' נתתי לרופא אינו יהודי לתקן את השינים המלאכותיות שלי, ובעת גמרן לא רציתי לתת לזוגתי תחי' לשלם לו, מפני שעלה ברעיוני דברי בעל ספר החינוך ז"ל שגם באינו יהודי יש מצות 'ביומו תתן שכרו', וא"כ מצוה בו יותר מבשלוחו, וחשבתי לומר שמצוה בו גם יותר מאשתו אף שהיא כגופו.

אבל כמדומני שנענשתי בזה, שאני נדברתי עמו בעד עשרה רובל, והיא זוגתי תחי' הושווה עמו גם בעד תיקון שיני נכדתנו הילדה תחי' לאוי"ט, אחד עשרה רובל, ואני לא ידעתי מזה, ושלמתי לו י"ב רובל והוא קיבלם ברצון, וכמובן לא גילה לי מזה ולא החזיר לי רובל אחד, ונחמתי בליבי על הפסד הרובל, וגם על הלא תעשה של לא תחנם, ואמרתי אל תצדק הרבה, המקום ימלא חסרוני.

כהנים בקברי צדיקים

בתוס' (כתובות קא. ד"ה אותו) הביאו בשם רבי חיים כהן, שהיה אומר אילמלי הייתי כשנפטר רבינו תם, הייתי מטמא לו, שהיה מבאר מה שאמרו בטלה קדושה, היינו קדושת כהונה. אולם התוס' חלקו עליו וכתבו ואין נראה לרבי.

והנה בתשו' בתי כהונה (ס"י כג, הו"ד בפ"ת יו"ד ס"י שעב סק"ב), הוסיף לבאר, שאף שבילקוט משלי (ס"ט) מבואר שאין טומאה בתלמידי חכמים, אין הלכה כן כמבואר בתוס' בסוגיין.

ובקיצור שולחן ערוך (ס"י רב ס"ד) כתב, יש כהנים הדייטים נוהגים ללכת על קברי צדיקים, באמרם שקברי הצדיקים אינם מטמאים, וטעות הוא בידיהם וצריכין למחות להם.

וכן מבואר לאיסור בדברי יחזקאל (שינאווא, שו"ת שבסוף הספר ס"י א), ובטוב טעם ודעת (תליתאי, ח"ב ס"י רלא) שהאריך ג"כ לאסור.

אמנם כתב בשו"ת דודאי השדה (ס"י כא) שנכון לכהנים לילך סמוך לקברי צדיקים עד מקום שמוותר להתקרב, וע"ש התועלת שיש בזה. גם הגאון בשו"ת מנחת אלעזר [אם כי דעתו נוטה להתיר לא הורה כן למעשה. וכן האריך לאיסור בשו"ת בצל החכמה (ח"ב ס"י פב), וע"ע בשבט הלוי (ח"ז ס"י קצב).

לרישום ועדכון שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל: 03-543-5757

צבא מליעא קיב

עבודה מסוכנת לפרנסתו

בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ת יו"ד ס"י י) כתב, שאסור לאדם לצוד חיות כל שאין זה לצורך פרנסתו ואין עיקר כוונתו כלל בשביל פרנסתו, משום שהוא אכזריות, וכן מפני שהעושה כן צריך להכנס ביערות ולהכניס עצמו בסכנות גדולות במקום גדודי חיות, ורחמנא אמר 'ונשמרתם מאוד לנפשותיכם', ומי לנו גדול ואומן בקי בצידה יותר מעשו שהכתוב העיד עליו 'ויהי עשו איש יודע ציד וכו'" ופוק חזי מה אמר הוא על עצמו, 'הנה אנכי הולך למות וגו'" ואין מקרא יוצא מידי פשוטו שהיינו שהוא מסתכן בכל יום בין גדודי חיות, וכן פירשו הרמב"ן, ומעתה איך יכניס עצמו איש יהודי למקום גדודי חיות רעות.

אמנם מי שהוא עני ועושה זו למחייתו, לזה התורה התירה כמו כל סוחרי ימים מעבר לים שכל מה שהוא לצורך מחייתו ופרנסתו אין בריה, והתורה אמרה 'ואליו הוא נושא את נפשו'. והוכיח כן ממה שאמרו בסוגיין מפני מה זה עלה בכבש ונתלה באילן ומסר עצמו למיתה לא על שכרו כו'. אבל מי שאין עיקר כוונתו למחייתו, ומתאוות לבו הוא הולך אל מקום גדודי חיות ומכניס עצמו בסכנה, הרי זה עובר על 'ונשמרתם מאוד' כו'. וז"ל הרמב"ם (רוצח ושמירת נפש פ"ב ה"ו), וכן אסור לאדם לעבור תחת קיר נטוי כו', וכן כל כיוצא באלו ושאר הסכנות אסור לעבור במקומן.

ובשו"ת אגרות משה (הו"מ ח"א ס"י קד) נשאל אם מותר להתפרנס ממשחק זריקת הכדורים שנקרא באל בלע"ז, שיש לחוש לסכנה כמו שאירע לאחד מכמה אלפים שנסתכן, והשיב שיש להתיר שהרי מפורש בסוגיין על הפסוק 'ואליו נושא נפשו', מפני מה נתלה באילן ומסר את עצמו למיתה לא על שכרו, הרי שמוותר להתפרנס אף כשיש חשש סכנה לאופן רחוק, וממילא אף כשיש חשש שיהרוג אחרים באופן רחוק כזה מותר, שהרי מה זה שונה מהחשש שיהרג בעצמו, שגם להרוג את עצמו יש איסור 'לא תרצח' ומ"מ מותר בחשש רחוק כזה לצורך פרנסה, א"כ גם בחשש סכנת אחרים יש להתיר בחשש רחוק כזה, ועוד שאם לא נאמר כן שמוותר להכניס עצמו לסכנה, לא היה רשאי בעל האילן לשכור אותו, אלא ע"כ שמוותר. והוסיף, אבל ודאי מסתבר שזה דוקא כשהפועל ג"כ נכנס לזה ברצונו, אבל בעל האילן ודאי שאין לו רשות להכניס אף בספק הרחוק כזה את אלו שלא ידעו או לא רצו להכנס אף בספק רחוק כזה.

עשיית ניתוחים

בשבות יעקב (ח"ג ס"י עה) כתב, שאם הרופאים מייאשים אותו שימות תוך ימים מספר, אלא שיש עוד רפואה לעשות לו ואפשר שיתרפא מזה, אמנם יש לרופאים חשש שע"י הרפואה שיעשו לו ימות מהר יותר, באופן זה אין חוששים לחיי שעה והספק דוחה את הוודאי.

ובדרכי תשובה (יו"ד ס"י קנה ס"ב) הביא, שנתפשט המנהג שעושים ניתוחים, עי"ש שביאר בזה, ובפתחי תשובה (יו"ד שם) כתב, שבאופן שאם לא יעשה הניתוח אינו ודאי סכנת נפשות אין בזה ההיתר.

בשערים המצויינים בהלכה (ס"י קצט קו"א) כתב להקשות על דבריו ממה שאמרו בסוגיין, מפני מה עלה זה בכבש וכו' שמבואר להתיר להסתכן לצורך פרנסתו וכ"ש לצורך רפואת גופו.

לא תלין בתשלום לאברכי כולל

כתבו הפוסקים, שאם אדם נתמך באופן פרטי על ידי אדם אחר בוודאי אין לו דין של פועל, אבל כשמדובר בכולל מסודר שהמייסד או ראש הכולל מחייתו ופרנסתו מזה כרגיל בזמננו, ובזכות אותם התלמידים מקבל תמיכות ממקומות שונים ומרויח על ידם, ועבור זה נותן להם שכרם ומתנהג כבעל הבית לכל דבר, על ידי שהוא בוחר את תלמידי הכולל והרמ"ם, וקובע את זמני וסדרי הלימוד, דעת תורה נוטה שדינם כפועלים, וכ"כ בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ג סי' תע), ולפי"ז כתב שבכוללים השייכים לחוג מסויים שכל אברך השייך לאותו חוג יכול ללמוד בכולל, וגם אין בעל הבית שעומד בראש הכולל שכל מחייתו ופרנסתו מזה, אפשר שבכולל כזה אין דין האברך כפועל.

ובספר פעולת השכיר (פ"ה סי"א) כתב בשם בעל הקובץ תשובות, שאברכי הכולל אין מעמדם כשכירים, מכיון שאסור להם ליטול שכר עבור הלימוד רק שכר בטלה א"כ אין הוא נחשב לשכירו של ראש הכולל, ואין הוא עובר בבל תלין.

החייאת מת בשבת

תוס' בסוגיין (ד"ה א"ל) הקשו, היאך החיה אליהו את בנה של האלמנה כיון שכהן היה, ותיירצו שכיון שהיה ברור לו שיחיהו לכך היה מותר משום פיקוח נפש.

בס' חמדת ישראל (הו"ד בשרידי אש ח"א סי' קסב) הקשה, היכן מצינו שיש מצות פקוח נפש בהחייאת מת, ועל כרחק שהיינו משום שאומרים שעדיף להיטמאות עליו פעם אחת כדי שיקיים מצוות באופן קבוע, ולפי זה יש ללמוד להתיר להחיות מת בשבת, כדי שישמור שבתות הרבה.

ובשו"ת שרידי אש (שם) כתב, לענ"ד קשה לומר שיש בהחייאת המת משום פיקוח נפש, ולולא דמסתפינא הייתי אומר שהלשון פקו"נ בתוספות הוא מליצה בעלמא, ועיקר כוונתם שכדי להחיות אחר מותר לטמא, כשם שמותר לטמא למת מצוה שאין לו קוברים או לנשיא, ואין לך כבוד המת יותר מהחייאתו, ולא גרע ממצות קבורת מת מצוה, ועכשיו אמרו לי שכבר הקדימני בפירוש זה בשו"ת הרדב"ז (ח"ו סי' ב אלפים רג).

וע"ע בדובב מישרים (ח"א סי' קיד ד"ה אך) שכתב להוכיח מסוגיין שטומאת כהן הותרה במקום פקוח נפש אף ברפואה שאינה טבעית, ולא כהרמב"ם שסובר שפיקוח נפש אינו דוחה רפואה סגולית הנעשית ע"י איסור, וציין שכבר הוכיח כן מסוגיין בברכ"י.

מי שנזדמן לו עניין של צדקה מחויב בו יותר מאחרים

בספר אמרי צדיקים (איטינגא, אות כה) הביא מעשה באיש עני אחד שגר בבית של יהודי עשיר, ולא שילם לו שכר דירה, לאחר זמן מה כשרצה בעל הדירה להוציאו החוצה, פנה העני לבעל החידושי הרי"ם ובכה לפניו על אשר רוצה בעל הבית להוציאו מביתו.

שלח החידושי הרי"ם את משמשו לקרוא לבעל הדירה ואמר לו שלא יוציא את העני מדירתו, שאל העשיר את הרבי מדוע מוטל עלי החוב להחזיקו בבית חנם ולוותר לו סכום גדול כזה, יתנדבו איזה אנשים לקבץ בעבורו סכום מעות דמי תשלומי הדירה ואנכי אתן שכם אחד יותר מכל בני גילי הגברים, השיבו החידושי הרי"ם אמנם כן היא, לאשר הבורא הזמין אותו לך שיהיה דר בביתך מוכח שעליך מוטל הדבר ובע"כ תסבול ממנו. ועיי"ש שהוכיח כדבריו מדברי הגמ' בגיטין (מא:, הו"ד בפניני הלכה שם).

בספר באורח צדקה (עמוד שפג) כתב בשם בעל הדרך אמונה, שהוסיף להוכיח כן מהמבואר בסוגיין שחייב המלוה לדאוג לצרכי חייו של הלוה, ואינו רשאי ליטול ממנו חפצים שהלוה נזקק להם לצרכי חייו מידי יום ביומו, מפני שאיברא עליה קרמי, התורה הטילה מצות צדקה מיוחדת על המלוה שהעני חייב לו כסף.

ובקונטרס תפארת ישראל (מודז"ץ, ח"א עמוד כב) ובספר דברי ישראל (כללי אורייתא אות מ) מובא, שפעם באו לפני רבי יחזקאל מקוזמיר שני מחותנים, אחד עשיר, ואחד עני שלא היה ביכולתו לשלם את הוצאות הנישואין, וציווה הרבי לעשיר שיתן להעני צרכי הנישואין, ואמר תורה היא, מי שחציו עבד וחציו בן חורין לישא שפחה אי אפשר, בן חורין אי אפשר כופין את רבו וכו', ולכאורה למה כופין את רבו דווקא, הלא כולם חייבים במצות הכנסת כלה, ויקבל נדבות ויפדה את עצמו ויוכל לישא בת חורין, אלא כשנפלה דליקה בבית ועומדות שם חביות מים בוודאי לא ילכו לבתים אחרים לחפש מים לכבות, רק יקחו החביות מים ששם בבית ויכבו, כן הדבר הזה.

וראה עוד בביאור הגר"א (דברי הימים טז ח) שבנזדמן לאדם ענין של צדקה הוא לטובתו, שכתב, 'הודיעו בעמים עלילותיו', עלילות היינו החסד הגדול שמתנהג הקב"ה עם עם ישראל בתת לאיש איזה טובה מהטובות, ואחר כך מחסרהו הטובה היא כדי להמציא מזור למחלתו, היינו דבר שיכפר לו עונו בעולם הזה, ובספר שערי רחמים כתב עוד, ומה הן עלילותיו רחום וחנון וכו', כמו שאמרו המתחייב מיתה מזמן לו הקב"ה עני ונותן לו צדקה וצדקה תציל ממות.

יום שלישי כה אב

צבא מליעא קטו

מקח טעות במכירת בית בא"י לגוי

בשו"ת בית שלמה (ה"ב סי' קצד-ה) נשאל על יהודי שקנה מעכו"ם שתי וערב שהיו קבועים בו אבנים טובות, והיהודי לא ידע שיש איסור בדבר, ואחר שכבר נתן המעות לעכו"ם וגם קבלו לרשותו נודע לו שאסור, ותיכף הלך לעכו"ם ונתן לו את האליל ושברו העכו"ם, וחזר הישראל וקבלו ממנו ועשה מהאבנים הטובות תכשיט לאשה.

וכתב שם הרב השואל כמה סניפים להתיר זאת, ואחד מהם הוא עפ"י דברי **המשנה למלך** (ע"ז פ"ו) לענין אם מכר ישראל לחבירו עבודה זרה והישראל לא ידע שיש בזה איסור, הדמים מותרים משום שהמקח היה בטעות והדמים חוזרים.

והשיב לו **הבית שלמה** שכאן אין זה מקח טעות, שהרי ידע שיש שם ע"ז רק שלא ידע שאסור לקנות ע"ז. אך למעשה חזר בו הבית שלמה מפסק זה עפ"י דברי תוס' בסוגיין (ד"ה וחי"ב) שתמחו על הנאמר במתניתין שחובל רחיים לוקה, וחשיב בגמרא לאו הניתק לעשה, ותיצרו שמכיון שהיה שוגג שאם היה יודע שהוא אסור לא היה חובלו הרי זה זכייה בטעות וחוזרת, הרי בפירוש שהנוטל משכון בשגגה ואם היה יודע שאסור לעבוט מהלוה לא היה עושה כך, נחשב לטעות אף שהטעות הוא לא בחפץ כי אם בגלל האיסור, וכמו"כ גם כאן שהיה לו טעות בגלל האיסור שבדבר הרי זה מקח טעות.

משכון אלמנה

אלמנה, בין שהיא עניה בין שהיא עשירה, אין ממשכנין אותה שלא בשעת הלואה, ואפילו שליח בית דין. ואם עבר וחבל בגד אלמנה, מחזירין ממנו בעל כרחו. ואם תודה, תשלם, ואם תכפור, תשבע. אבד המשכון או נשרף, קודם שיחזיר, לוקה. במה דברים אמורים שאסור למשכנו הוא בעצמו, ושאסור ליכנס לביתו למשכנו אפילו שליח ב"ד, למלוה. אבל לערב, מותר למשכן בזרוע שלא על פי בית דין, וליכנס לביתו ליטול המשכון, [וי"א מכל מקום לענין שלא למשכן כלי אוכל נפש אין חלוק בין ערב ללוה] אלא אם כן הוא ערב קבלן, שאז דינו כלוה. וכן מי שיש לו שכר אצל חברו, בין שכר עצמו בין שכר בהמתו או כליו או שכר ביתו, מותר למשכנו שלא על פי ב"ד, וליכנס לביתו למשכנו. ואם זקף עליו השכר בהלואה, אסור.

לא ימשכן דבר שעושים בו אוכל נפש

המלוה את חברו, לא ימשכנו שלא בשעת הלואה דבר שעושים בו אוכל נפש, כמו רחים ורכב של יד שהם מטלטלים, אבל בתי רחים של מים הרי הם כקרקע, ולא שייך ביה משכון, אלא גובינא כשאר קרקעות, שאין בית דין ממשכנין ליקח קרקע למשכון. ומכל מקום אם המלוה עצמו נכנס לבית הרחים, ונטל רחים העליונה, או הברזל והסובב והגלגלים, כבר נעשו מטלטלים, ויש להם דין כלי אוכל נפש ומחזיר אותם בשעת מלאכה.

יום רביעי כט אב

צבא מליעא קטו

בשעה שישנו בקום אוכל צלי ישנו בבל תאכל נא

האוכל מהן כזית נא או מבושל בלילי פסחים לוקה שנאמר אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים, אכל נא ומבושל כאחת אינו לוקה אלא אחת, לפי ששניהן נכללות בלאו אחד, אכל ממנו נא או מבושל מבעוד יום אינו לוקה שנאמר כי אם צלי אש בשעה שמצוה לאכלו צלי חייב על אכילת נא ומבושל, אבל מבעוד יום פטור.

חבל הרבה כלי אוכל נפש

חבל כלים הרבה של אוכל נפש, חייב על כל כלי וכלי. ואפילו שני כלים המחוברים יחד לעשות בהם מלאכה אחת, כמו המספרים שגוזזים בהם ירק, הרי זה עובר בשני לאוין.

הבית והעליה של שנים שנפלו

בית ועליה של שנים, ונפלו שניהם, הבית והעליה, הרי שניהם חולקין בעצים ובאבנים ובעפר, וכפי מה שאחד גובה יותר מחבירו נוטל יותר בעצים ובאבנים ובעפר.

ואם נשתברו מקצת האבנים, רואים איזו ראוין להשתבר, אם אבני הבית או אבני העליה, ודבר זה ידוע מדרך הנפילה, אם נפל העליון על התחתון והרסו, או נשטט התחתון ונפל העליון ונהרס, ואם אינם יודעים כיצד נפל, חולקין האבנים השלימות והשבורות.

אחד מכיר מקצת האבנים

היה אחד מכיר מקצת האבנים, והן שלימות, והשני מודה לו בכולם, או שמודה על קצתם ועל קצתם אומר לו: איני יודע, נוטלן, אפילו הן גדולות וטובות יותר משאר אבנים, והשני נוטל כל כך שלימות כנגדן.

נפחתה העלייה ואין בעה"ב רוצה לתקן

המשכיר עלייה סתם, חייב להעמיד לו עלייה. אמר לו: עלייה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך, הרי שעבד בית לעלייה. לפיכך אם נפחתה העלייה בארבע טפחים או יותר, חייב המשכיר לתקן, ואם לא תקן הרי השוכר יורד ודר בבית עם בעל הבית, ונכנס ויוצא דרך פתח הבית עד שיתקן לו את העלייה. אבל אם נפל הבית והעלייה, אין צריך לבנות לו אחר, כיון שאמר לו: בית זה. אבל אם נפלה העלייה צריך לבנותה כל זמן שהבית קיים.

דלית זו שע"ג אפרסק הזה אני משכיר

מעשה באחד שאמר לחבירו: דלית [פירוש, גפן מודלית על אילן שפירותיו אפרסקין] זו שעל גבי אפרסק הזה אני משכיר לך, ונעקר אילן האפרסק ממקומו ובא מעשה לפני חכמים, ואמרו לו: חייב אתה להעמיד האפרסק כל זמן שהדלית קיימת, וכן כל כיוצא בזה. ודוקא בכי האי גוונא שהאפרסק עדיין בעולם, רק שנעקר ממקומו, אבל אי נקצץ, לא מחויב להעמיד לו אחר. וכן אם נפל הבית שתחת עלייה, ואמר לו: עלייה שעל גב בית זו, אין צריך להעמיד בית אחר.

צבא מליעא קיז

יוסף ו'יוסי', שם אחד או שני שמות

בסוגיין. ר' אלעי משום ר' חייא ב"ר יוסי אמר התחתון מתקן, וסימן ויוסף הורד מצרימה. וברש"י פירש 'יוסף הורד, תרגומו איתחת, ר' חייא ב"ר יוסי אמר תחתון'.

בספר 'פניני רבינו הגרי"ז' (עמוד לח) דן להוכיח מגמ' זו שיוסף ויוסי שם אחד הוא שהרי כסימן ל'יוסי' הובא השם 'יוסף'.

אך דחה ראייה זו משום שבר"ף וברא"ש שם גרסי' ר' חייא ב"ר יוסף' וא"כ שפיר הוי סימן מ'יוסף' ל'יוסף', ועיי"ש עוד שהוכיח כדעת הרב מבריסק שהורה כי יוסף ויוסי הם שני שמות חלוקים.

אמנם ביבמות (כד.) אמרו 'יקום על שם אחיו לנחלה אתה אומר לנחלה או אינו אלא לשם, יוסף קורין אותו יוסף וכו', וברש"י שם פירש 'שאם היה שם המת יוסי קורין לזה יוסי', הרי מפורש בדעת רש"י דיוסף ויוסי חד הם.

ובהגהות הגר' אליהו גוטמאכער (ברכות ד: שבת י.) דן בחילופי יוסף יוסי מכמה מקומות בש"ס והכריע 'שמדרך אהבה היו לפעמים מקצרים', ושבש"ס בבלי נקרא יוסף ויברושלמי יוסי.

וע"ע בספר כתר שם טוב (ח"ב עמוד קיב) שהביא מכמה פוסקים שאין חשש לקרוא לאדם בקיצור שמו, אמנם הביא מספר טעמי המנהגים (ליקוטים דף תקנה) בשם ספר נזיר ה' שהרה"ק רבי שמעלקא מניקלשנברוג היה בן ב"ן שנה בפטירתו, והיה לוי, כשמואל הנביא שגם היה לוי ונפטר בגיל הנ"ל, ואמר שהוא גלגול שמואל הנביא ואם לא היו משנים את שמו מ'שמואל' ל'שמעלקי' היה זוכה ממש להגיע לכל המעלות כמו שמואל הנביא, ועכשיו ששינו את שמו מ'שמואל' ל'שמעלקי' נשאר 'שמעלקי'.

וכן הביא את דברי רבינו בחיי (בראשית ה' כח) שכתב, ומה שקרא את שמו 'נח' היה לו לקרותו 'מנחם', לפי הענין שאמר 'זה ינחמנו ממעשינו', אבל יתכן לפרש כי המ"ם מובלעת, ועקר השם הוא 'נחם' וכו', כי כן משפט הכתובים בהרבה שמות לקצר המלה, ויהיה טעם הקצור כדי שיהיה שם 'נח' כולל 'חן', כמו שנאמר ונח מצא חן בעיני ה'.

על הניזק להרחיק עצמו

מי שבא לעשות משרה [פירוש, חפירת מים שמשרין בה הפשתן] של פשתן בצד ירק של חברו, שהרי מי המשרה נבלעים בארץ והולכים ומפסידים את הירק, או שנטע כרישין קרוב לבצלים של חברו, שהם מפיגים טעמו, או שנטע חרדל בצד כוורת דבורים, שהרי הדבורים אוכלים העלים ומפסידים הדבש, כל אלו וכיוצא בהם אינו צריך להרחיק בכדי שלא יזיק, ועל הניזק להרחיק את עצמו אם ירצה עד שלא יגיע לו הנזק שזה בתוך שלו הוא עושה והנזק בא לחברו מאליו.

ומ"מ צריך שירחיק משרה מהירק, וכרישין מהבצלים, וחרדל מהדבורים ג' טפחים או יותר מעט, כדי שלא יהיה היזק בידים. והוא הדין בכל כיוצא בזה, שאין ההיזק בשעת מעשה אלא באחר כך, על הניזק להרחיק עצמו.

כל ישראל בני מלכים

'בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים' (הגש"פ) פירוש שכל אדם חייב שיראה עצמו כאלו יצא ממצרים, ויש לו לשבח לפאר ולרומם להקב"ה על זה, כמו שמסיים ולפיכך אנחנו חייבים להודות להלל וגו'. יש מקשים מה הועיל לנו היציאה הרי אנו משועבדים בשאר מלכויות, דמאי שנא מלכות מצרים משאר מלכויות. ודברי הבאי הם, כי כאשר יצאו ישראל ממצרים קבלו הטוב בעצם עד שהיו ראויים בעצמם להיות בני חורין מצד מעלתם, וזאת המעלה עצמית לישראל שהם ראויים להיות בני חורין מצד עצם מעלתם, ודבר מקרי לא יבטל דבר עצמי כלל, כי עדיין על ישראל המעלה הזאת שהם בני חורין בעצם עם השעבוד במקרה. כי אחר שהוציא הקדוש ברוך הוא את ישראל ממצרים ונתן אותם בני חורין, ולא עוד אלא אף מלכים שנאמר (שמות יט ו) 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש', זה השם הוא לישראל בעצם והמעלה והחשיבות שיש בזה לא נתבטל בגלותם שהוא במקרה, ולפיכך אומרים חכמי ישראל כל ישראל בני מלכים הם אף בגלותם, וזה מצד המעלה והחשיבות שקנו ישראל בעצם לא נתבטל במקרה כלל, ואין ספק שכמה דברים הם נמשכים אל ישראל מן המעלה והחשיבות, אחר שהם בני חורין בעצם ולא יגרע כחם מה שהם עבדים במקרה, ודבר פשוט הוא זה ואין להאריך בדבר שהוא מבואר למי שהבין דבר זה.

(גבורות השם, פרק טא)

אתם קרויין אדם ואין העובדי כוכבים קרויין אדם

ובשביל כך נקרא גם כן ישראל 'ראשית' (ירמיה ב ג), כי התכלית הוא ראשית המחשבה. וכלל הדבר הזה שהעולם נברא בשביל דבר שהוא ראשית והתחלה לכל הבריאה, כמו התורה שהיה התחלה, כי מן התחלה נמשך הכל, וכן בשביל הדבר שהוא תכלית ושלימות הבריאה שבו יושלם הכל ובא בסוף, וזהו ישראל. ובשביל כך היה דבר בישראל שלא היה בכל האומות, כי לא תמצא אומה באחרונה כמו ישראל, מורה על שישאל הם משלימים כל העולם, ולפיכך הם באחרונה. ודבר זה יתבאר מה שאמרו חכמים 'אתם קרוים אדם', שהרי ישראל דומים אל האדם, שכל הבעלי חיים נבראו בראשונה והאדם באחרונה, לומר שהאדם משלים הכל, וכן כל האומות נבראו ראשונה וישראל באחרונה, ודברים נסתרים הם ונפלאים מאד.

(גור אריה, בראשית א א)

לא תבא אל ביתו לעבט עבטו לביתו אי אתה נכנס אבל אתה נכנס לביתו של ערב

'לא תבוא אל ביתו לעבט עבטו' (דברים כד י) ליקח משכוננו, לא המלוה ולא שליח בית דין. והנה זו מדת רחמנות, שהתורה חסה על בושלתו של לווה כשאחרים מחפשיין כלי ביתו, ועוד מטעם שלא יבואו לידי מריבה ורציחה, אבל ערב מותר לבוא לביתו למשכנו, הוא שאמר שלמה ע"ה (משלי כ טז) 'לקח בגדו כי ערב זר'. והיה ראוי יותר למשכן את הלווה שאכל ושתה ובזבז המעות יותר מן הערב שלא באו המעות לידו, אבל הטעם בזה מפני שהלווה לא לווה אלא מתוך הדוחק, והערב נכנס ערב מתוך השפע, לכך התירה התורה למשכן את הערב ולא הלווה.

(רבנו בחיי, כי תצא)

גם לילד שלך מגיע!

חומש 'עוז והדר'

סבא לומד דף היומי בְּשֶׁפֶה בְּרוּכָה של עז והדר,
אבא מכין את השעור עם מְתִיבְתָא של עז והדר,
אברהמי לומד בְּיָשׁוּבָה בְּגִמְרָא של עז והדר
וְעֵנְקִי לומד הַלְכָה בְּמִשְׁנָה בְּרוּכָה עז והדר.
מהיום גם אני לומד בעז והדר

חדש!!

חומש עוז והדר מפואר לתלמידים עם תמונות
תלת מימד מאירות עינים להמחשת הנלמד

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מוקד הזמנות: 1800-22-55-66

להגדיל תורה ולהאדירה

חדש!

עין והדר

גם כילדים
מגיע

פּרָקִי גְמָרָא מְנוקָדִים לְתַלְמִידִים

פְּסוּק מְדַקְדָּק שֶׁל הַגְּמָרָא וּפְרוּשׁ רַש"י
בְּאוּרֵי מַלִּים אַרְמִיּוֹת שְׂאִינָן שְׂכִיחוֹת
הַדְּגֶשֶׁת תַּחֲלַת קְטָעִים וְסִגְיוֹת בְּכָל עֲמוּד
לוּחַ רֶאשִׁי תְּבוּת בְּצַדֵּי הַדָּף
טְבֻלָּאוֹת מְעַצְבוֹת וּמְסַכְּמוֹת
תְּמוֹנוֹת מְרֵהִיבוֹת לְהַמְחִשֵׁת הַמְּשֻׁגָּיִם הַנִּלְמָדִים
(בְּחֶלֶק מֵהַפְּרוּקִים).

להגדיל תורה ולהאדירה

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מוקד הזמנות: 1800-22-55-66